

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У статті розглянуто організацію інформаційного забезпечення, як основного засобу загальної системи управління. Удосконалення процесу інформаційного забезпечення за допомогою обраних методів забезпечить ефективно управління

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку управління господарюючим суб'єктом, змістовне значення має система методів, направлених на його вдосконалення та ефективну діяльність. При цьому, управління органічно пов'язане з інформацією та з перебігом інформаційних процесів.

Будь-який процес управління починається зі збирання, обробки інформації і закінчується здобуванням інформації, яка є вихідною для нового управління. Розробка стратегії управління (перспективних цілей і завдань), вироблення і вибір управлінських рішень, організація їхнього виконання, регулювання та контроль, підбиття підсумків виходять із споживання здобутої інформації і закінчуються видачею нової інформації. Але даний процес має безліч недоліків, які затримують ефективний процес управління. Відповідно, механізм ефективного процесу інформаційного забезпечення, як ключового інструменту процесу управління вимагає подальшого удосконалення.

Стан вивчення проблеми. Досліджуючи праці вчених присвячених інформаційному забезпеченню управління та інформаційного забезпечення фінансової підсистеми дозволили виявити відсутність єдиного підходу до розуміння поняття „інформаційне забезпечення”. За твердженням Чумаченка М.Г. [14] поняття „інформаційне забезпечення” виникло у зв'язку з розвитком автоматизованих систем управління, і є системою одержання, оцінки, зберігання та переробки даних з метою прийняття управлінських рішень. Такої ж думки дотримуються Денисенко М.П. та Колос І.В. [3], виділяючи три складові в системі інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень: інформаційні ресурси, інформаційні технології, технічні засоби та програмне забезпечення.

Під поняттям інформаційного забезпечення управління підприємства слід розуміти дані, які отримуються, обробляються, аналізуються, зберігаються та накопичуються, а також надання результативної інформації для прийняття управлінських рішень. Іншу точку зору мають Босак І.П. і Палига Є.М. [1], які наголошують, що інформаційне забезпечення – наявність інформації, необхідної для управління економічними процесами, що міститься у базах даних інформаційних систем. Інформаційні системи в свою чергу – це системи зберігання, обробки, перетворення, передачі й оновлення інформації з використанням комп'ютерної та іншої техніки. Схоже визначення терміна „інформаційне забезпечення” мають Козак В.Г [8], Череп А.В. [13], Васюренко О.В. та Волохата К.О. [2].

Отже, деякі науковці під інформаційним забезпеченням розуміють сукупність інформації (інформаційну базу), а інші – систему, в яку входять і інші складові (технічні засоби та програмне забезпечення, інформаційні технології, методичні інструктивні матеріали, системи класифікації та кодування). Таким чином, поняття інформаційного забезпечення можна розглядати в декількох варіантах, які доповнюють один одного. Наприклад, Іванова В. [7] розглядає інформаційне

забезпечення як процес створення та постачання інформації, доступу до неї та як інформаційне джерело, яке впливає на прийняття управлінських рішень. Чумаченко М.Г. [14] інформаційне забезпечення трактує як процес забезпечення інформацією та сукупність документів за різними формами, за якими розкривається сутність кожного процесу діяльності. На нашу думку, поняття процесу інформаційного забезпечення як інструменту ефективного управління підприємства пропонуємо розглядати в таких аспектах: як основну частину будь-якого об'єкту системи управління і як систему надання інформації для управління за допомогою правильно організованої інформаційної політики. В тому числі, система інформаційного забезпечення включає в себе отримання інформації, її обробку, накопичення, зберігання, аналіз та передачу апарату управління для прийняття рішень. Слід зауважити, що основним елементом є швидкий доступ та захист такої інформації, що можна здобути при використанні технічних засобів, програмного забезпечення та інші методичні інструктивні матеріали. Відповідно до вивчення даного питання з боку різних вчених, зауважуємо, що воно є актуальним для системи управління та потребує подальших досліджень.

Мета дослідження. На основі розглянутого сучасного стану та дослідження вчених щодо інформаційного забезпечення, як основного інструменту управління сформулювати сутність та значення інформаційного забезпечення у покращенні управління діяльності підприємства. Дослідити фінансову підсистему як основну базу даних, за використанням яких приймаються управлінські рішення. Оцінити стан інформаційної бази фінансової підсистеми, її змістовність та запропонувати напрями удосконалення для ефективного управління підприємством.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням формування сучасної інформаційної парадигми, організації інформаційного забезпечення і його оптимізації, розвитку концепції інформації та управління досліджували та продовжують вивчати такі зарубіжні та українські науковці: Р.Ф. Абдєєв, В.Д. Андрєєв, М. Аокі, В.А. Анташов, Босак І.П., Денисенко М.П., Л. Бріллюен, Е.К. Гільде, В.В. Годін, К. Друрі, В.І. Ісаков, Р. Ентоні, О.В. Карпенко, І.К. Корнєєва, М.В. Макарова, Р. Манн, І.А. Маркіна, С.М. Петренко, Т. Пітерс, М.С. Пушкар, М.Є. Рогоза, М.Я. Розенберг, В.І. Ткач, В.А. Шевчук, Д. Хан, А. Яругова та інші.

Викладення основного матеріалу. Доведеним фактом є те, що для досягнення ефективного управління господарської системи необхідна достовірна та своєчасна інформація про її діяльність. На основі інформації, яка потрапляє до апарату управління успішно здійснюється аналіз, виробляється, формується та приймається управлінське рішення кожного економічного або соціального процесу, виконання якого аналізується та відповідно на основі якого приймаються майбутні управлінські рішення. Відповідно, процес інформаційного забезпечення є безперервним і для ефективного виконання процес інформаційного забезпечення є безперервним і для ефективного виконання поставлених завдань потрібно використовувати якісно організовану інформаційну систему.

Процес передачі та отримання інформації можна зобразити на перший погляд простою схемою (рис. 1).

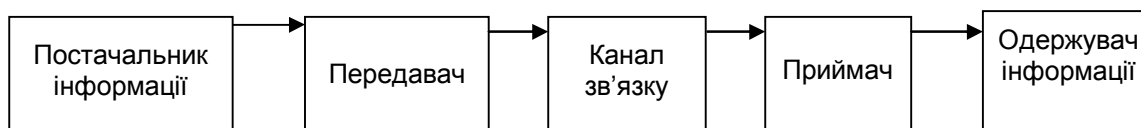

Рис. 1. Процес передачі та отримання інформації [авторська розробка]

Проте, на отримання ефективного результату від прийнятого рішення впливають такі фактори:

- якість, достовірність та оперативність отримання направленої інформації;
- процеси передачі інформації (комп'ютерне та програмне забезпечення, наявність мережі інтернет, правильна та ефективна схема документообігу, тощо);
- посередники інформації, які знаходяться між постачальником та одержувачем;
- знання, досвід та кваліфікація працівників апарату управління;
- зовнішні ринкові фактори, тощо.

В процесі передачі, отримання інформації та управління нею постійно відбувається її обмін. Такий обмін може відбуватися як по-вертикалі так і по-горизонталі. Апарат управління потребує об'єктивної та оперативної інформації на певний момент часу, що залежить від побудови системи управління, яка буде її використовувати. Ми цілком підтримуємо точку зору С.М. Петренка, яка характеризує інформаційне забезпечення управління як сукупність реалізованих рішень відносно обсягів інформації, її якісного і кількісного складу, розміщення і форм організації. При цьому метою інформаційного забезпечення управління, на думку науковця, є своєчасне надання необхідної і достатньої інформації для прийняття управлінських рішень, що забезпечують ефективну діяльність як підприємства в цілому, так і його структурних підрозділів [12]. Тому, на нашу думку, слід визначити системи через які буде проходити інформація до визначеного об'єкту управління. Запропонований напрям можна зобразити схематично, виділивши управлінську та результативну підсистеми (рис. 2).

де:

$I_{вх}$ – вхідна інформація;

$I_{пов}$ – повідомляюча інформація про поточний стан об'єкту управління;

I_y – управлінська інформація в результаті порівняння;

U – дія виконавчого органу в результаті управління;

V – відхилення стану об'єкту управління під впливом зовнішнього середовища.

Рис. 2. Структура інформаційного забезпечення системи управління
[авторська розробка]

Такий спосіб проходження інформації від її отримання до прийняття рішень є безперервний процес. Для успішної реалізації прийнятих рішень потрібна не тільки вчасно отримана інформація, а й її достовірність та точність.

Вирішення поставлених завдань на сучасному рівні можливе лише за умови одночасної реалізації технічних і організаційних заходів, спрямованих на підвищення ефективності інформаційного забезпечення. Окрім того, потрібно не тільки мати в своєму розпорядженні своєчасну і точну інформацію, але уміти опрацювати її та робити необхідні висновки і ефективно втілювати в управлінські рішення. Тому, необхідність присутності інформаційної складової в управлінні безумовна, оскільки вона є основою всього управлінського процесу.

Вагомим критерієм удосконалення фінансової інформації є її інформативність для цілей управління. Основними джерелами інформації для фінансової підсистеми є дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Повнота, своєчасність, якість обліково-економічної інформації стали основними вимогами економіки як господарських систем, так і демократичного суспільства ринкового типу в цілому [9]. У зв'язку з цим удосконалення фінансової інформації та головних її складових, наприклад таких як обліково-економічна інформація, слід розглядати у контексті інтеграції різних її видів і форм представлення, які нададуть змогу задовольнити питання апарату управління за допомогою створених алгоритмів інтеграції інформаційних потоків. Такий набір систематизованих правил будуть враховувати достовірність, точність, ясність, конфіденційність, аналітичність та результативність.

Процес інтеграції обліково-фінансової інформації в інформаційному забезпеченні фінансової підсистеми пропонуємо здійснювати шляхом реалізації та дотримання таких факторів:

- організаційних;
- методологічних;
- технічних.

Слід зауважити, що ще у 1954 році Пітер Друкер в книзі "Практика менеджмента" запропонував концепцію Управління по цілям (management by objectives, MBO). Відповідно до цієї концепції організація буде діяти більш ефективно, якщо в ній створено чітку ієрархічну систему цілей, де кожен наступний рівень цілей сприяє досягненню цілей вищого рівня, а всі окремі цілі разом узяті повинні бути скоординованими між собою, та такими що забезпечують досягнення загальних цілей організації. При цьому складність системи контролю та самоконтролю повинна знаходитись в межах необхідних для досягнення цілей організації, контроль не повинен бути самоціллю [4].

Продовжуючи думку з впровадження і ефективного управління інформаційної діяльності та її взаємозв'язків між інформаційними потоками визначаємо необхідність у побудові інтегрованих моделей інформаційного забезпечення фінансової підсистеми до існуючих програм підприємства. За приклад такої інтегрованої системи ми можемо використати комп'ютерну систему "менеджмент ділових процесів" (Workflow Management systems). Обрано нами дану систему виходячи з особливостей її позицій та переваг:

- зменшення витрат зберігання документів;
- скорочення часу на пошук документів;
- зменшення витрат на копіювання документів;
- скорочення часу та зменшення моральних і матеріальних витрат на пошук та доступ достовірної інформації і обробку документів, де вона зазначена.

Застосування інтегрованої передачі інформаційних потоків забезпечує кожне робоче місце повним комплексом інформаційних послуг при виправданих витратах на їхнє впровадження та підтримку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, кожен управлінський цикл починається зі збирання, обробки інформації і закінчується здобуванням інформації, яка є вихідною для нового управлінського циклу.

Розробка стратегії управління (перспективних цілей і завдань), вироблення і вибір управлінських рішень, організація їхнього виконання, регулювання та контроль, підбиття підсумків виходять із споживання здобутої інформації і закінчуються видачею нової інформації. Але обсяг і зміст інформації залежать від структури управління, від співвідношення системи управління між виділеними структурними підрозділами або підсистемами управління. Саме така взаємодія визначає рівень прийнятих ефективних рішень на різних етапах управління.

Узагальнюючи результати нашого дослідження, можна зробити висновок, що налагоджена система руху інформаційних потоків забезпечить поставлені завдання апарату управління. Весь потік інформації проходить через фінансову систему управління. Тому, застосування інтегрованих моделей інформаційного забезпечення фінансової підсистеми надасть змогу підвищити результати прийнятих рішень на якісно новий рівень, що сприятиме удосконаленню процесу управління підприємства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Босак І.П.* Інформаційне забезпечення управління підприємством: економічний аспект / І.П. Босак, Є.М. Палига // Регіональна економіка. – 2007. – № 4. – С. 193–195.
2. *Васюренко О.В.* Економічний аналіз діяльності комерційних банків: навч. посіб. / О.В. Васюренко, К.О. Волохата – К.: Знання, 2006. – 463 с.
3. *Денисенко М.П.* Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством / М. П. Денисенко, І. В. Колос // Економіка та держава. – 2006. – № 7. – С. 19 – 24.
4. *Друкер Питер Ф.* Задачи менеджмента в XXI веке: Пер. с англ.: учеб. пособие / Друкер Питер Ф. – М.: Изд. Дом “Вильямс”, 2000. – 272 с.
5. Економічний аналіз : навч. посібник / [М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатюк та ін.]; за ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – [Вид. 2-ге, перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2003. – 556 с.
6. Інформаційні системи в менеджменті: навч. посіб. / [Батюк А.Є., Двудіт З.П., Обельовська К.М. та ін.]. – Львів: Національний університет “Львівська політехніка”, “Інтелект-захід”, 2004. – 520 с.
7. *Іванова В.* Щодо формування системи інформаційного забезпечення розвитку економіки України / В. Іванова // Економіст. – 2008. – № 4. – С. 61 – 63.
8. *Козак В.Г.* Удосконалення системи інформаційного забезпечення економічного аналізу / В.Г. Козак // Економіка АПК. – 2005. – № 1. – С. 66 – 70.
9. *Мних Є.* Критерії досконалості систем бухгалтерського обліку і аудиту в Україні / Є. Мних // Тези доповідей за результатами міжнародної науково-практичної конференції “Концепції розвитку бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту в умовах міжнародної інтеграції”. Частина 1. – Київ – КНТЕУ, 2005. – С. 102-109.
10. *Оптнер С.Л.* Системный анализ решения деловых и промышленных проблем / Оптнер С.Л. – М.: Советское радио, 1969. – 216 с.
11. *Петленко Ю.В.* Фінансовий менеджмент. Навчальний посібник / Петленко Ю.В. – К.: Кондор, 2007. – 298 с.
12. *Петренко С.М.* Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю господарських систем: Монографія / Петренко С.М. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2007. – 290 с.
13. *Череп А.В.* Економічний аналіз: навчальний посібник / Череп А.В. – К. : Кондор, 2005. – 160 с.
14. *Чумаченко М.Г.* Економічний аналіз. Навчальний посібник / Чумаченко М.Г. - Київ: КНЕУ, 2001. – 540 с.